

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT 629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04 UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
ZESPÓŁ REALIZACJI 00 - 503 W A R S Z A W A
BADAŃ 621 - 07 - 57, 628 - 90 - 17 TELEFAX 629 - 40 - 89
INTERNET: <http://www.cbos.pl> E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/189/164/95

PREFERENCJE W WYBORACH PREZYDENCKICH DWA TYGODNIE PRZED GŁOSOWANIEM

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, PAŹDZIERNIK '95

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

Perspektywa drugiej tury wyborów z udziałem Aleksandra Kwaśniewskiego i Lecha Wałęsy - rysująca się na podstawie wyników badań - zaczęła uchodzić za najbardziej prawdopodobny scenariusz zarówno wśród pozostałych liczących się kandydatów do fotela prezydenckiego, jak i wśród władz partii i ugrupowań udzielających im swego poparcia. W związku z rejestrowanym w ostatnich sondażach zmniejszeniem się szans Hanny Gronkiewicz-Waltz, popierające ją dotychczas ZChN zaczęło wycofywać się z wcześniejszych deklaracji swych władz, wyraźnie skłaniając się do udzielenia poparcia obecnemu prezydentowi. Z drugiej zaś strony nie wszystkie ugrupowania reprezentujące prawą stronę sceny politycznej są usatysfakcjonowane perspektywą postawienia społeczeństwa przed koniecznością dokonywania wyboru między Lechem Wałęsą a Aleksandrem Kwaśniewskim. W związku z tym ponownie nasiliły się próby wyłonienia spośród pozostałych kandydatów prawicy jednego wspólnego reprezentanta zdolnego przeciwstawić się zarówno Kwaśniewskiemu, jak i Wałęsie. O tym, że społeczeństwo nie pozostaje bierne wobec wydarzeń rozgrywających się na przedwyborczej scenie i ich interpretacji przez polityków, świadczą nie tylko zmiany preferencji wyborczych, lecz także silniej niż dotychczas rysujące się podziały polityczne wśród badanych. Wzrasta ostatnio odsetek osób deklarujących prawicową orientację polityczną, szczególnie wyraźne staje się to w przypadku poglądów zdecydowanie prawicowych. Symptomatyczny wydaje się również wyraźny wzrost deklarowanego poparcia dla NSZZ "Solidarność" oraz poziomu identyfikacji z tym związkiem. Można sądzić, że udziałem sporej grupy wyborców stanie się tak zwane głosowanie taktyczne.

Po raz kolejny w tym miesiącu - na dwa tygodnie przed wyborami - pytaliśmy badanych o ich preferencje wyborcze oraz chęć uczestniczenia w wyborach¹.

¹Badanie "Omnibus II" zrealizowano w dniach 20-23 października '95 na reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców kraju (N=1311).

Frekwencja wyborcza

Zamiar uczestnictwa w wyborach deklaruje obecnie aż 80% ankietowanych - o kolejne trzy punkty procentowe więcej niż w poprzednim tygodniu. Z reguły jednak deklaracje badanych dalece przewyższają faktyczną frekwencję wyborczą. Według naszych szacunków opartych na doświadczeniach z poprzednich wyborów można spodziewać się znacznie niższej frekwencji.

Preferencje wyborcze

W niniejszym komunikacie prezentujemy dwa wskaźniki poparcia dla kandydatów ubiegających się o prezydenturę. Pierwszy ukazuje notowania kandydatów na podstawie prostych deklaracji respondentów. Drugi - ze względu na bardzo wysoką deklarowaną frekwencję oraz zróżnicowaną pewność oddania głosu na danego kandydata - jest wskaźnikiem ważonym. Zdaniem CBOS ten właśnie wskaźnik, omawiany w następnym rozdziale, należy uznać za bliższy rzeczywistym wynikom wyborów.

Aby pokazać zmiany poparcia dla poszczególnych pretendentów, musimy odwołać się, tak jak czyniliśmy to dotychczas, do "czystych" deklaracji badanych (tab. 1).

Największym poparciem badanych cieszy się nadal Aleksander Kwaśniewski, jednak liczba deklarujących oddanie na niego głosu w wyborach utrzymuje się na tym samym poziomie od ponad miesiąca. W ostatnim okresie obserwujemy zmniejszenie się dystansu dzielącego kandydata SLD od Lecha Wałęsy, którego elektorat w ciągu ostatniego miesiąca wyraźnie rośnie. Ci dwaj kandydaci nadal stanowią ścisłą czołówkę rankingu, wyprzedzając znacznie pozostałych pretendentów do urzędu prezydenckiego.

Na trzecie miejsce awansował Jacek Kuroń. Zdystansowanie przez niego Hanny Gronkiewicz-Waltz spowodowane jest przede wszystkim dalszym zmniejszeniem się liczby osób deklarujących poparcie dla prezes NBP, a także niewielką poprawą notowań kandydata Unii Wolności w ostatnich dwóch tygodniach. W przypadku Hanny Gronkiewicz-Waltz po raz pierwszy od kilku miesięcy mamy do czynienia z poparciem plasującym ją poza pierwszą trójką faworytów rankingu prezydenckiego.

Tabela 1. Na kogo najchętniej oddał(a)by Pan(i) głos w wyborach prezydenckich? (N=1054)

	I '95	II	III	IV (1)	IV (2)	V (1)	V (2)	VI (1)	VI (2)	VII	VIII	IX (1)	IX (2)	X (1)	X (2)	X (3)
Aleksander Kwaśniewski	14	16	19	18	24	20	26	25	24	23	24	21	25	27	27	27
Lech Wałęsa	11	8	13	7	11	8	12	12	13	14	13	12	16	17	22	23
Jacek Kuroń	10	14	10	14	15	15	11	10	11	10	9	8	9	6	7	8
Hanna Gronkiewicz-Waltz	-	-	-	-	-	-	4	11	12	12	12	15	16	12	8	5
Jan Olszewski	1	2	2	2	1	3	2	3	2	2	3	3	3	6	3	5
Tadeusz Zieliński	9	13	16	11	8	15	12	11	9	11	9	11	8	10	6	5
Waldemar Pawlak	6	6	3	3	5	3	4	3	4	3	3	5	5	5	4	4
Jan Pietrzak	-	-	-	3	-	-	-	-	-	2	2	1	-	2	3	3
Janusz Korwin-Mikke	-	-	-	2	1	1	1	1	-	-	-	-	1	2	2	2
Lech Kaczyński	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	0	0	1
Andrzej Lepper	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0	1	1
Marek Markiewicz	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1
Leszek Moczulski	2	3	3	-	-	-	3	2	1	2	3	2	1	2	1	1
Leszek Bubel	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0	0	0
Tadeusz Koźluk	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0	0	0
Bogdan Pawłowski	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0	0	0
Kazimierz Piotrowicz	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0	0	0
Trudno powiedzieć	21	14	9	6	8	6	6	6	9	7	10	12	11	10	15	13

W stosunku do poprzedniego tygodnia odnotowaliśmy nieznaczny wzrost deklarowanego poparcia dla Jana Olszewskiego, który obecnie - wraz z Hanną Gronkiewicz-Waltz i Tadeuszem Zielińskim zajmuje *ex aequo* czwarte miejsce w rankingu. Warto zauważyć, że liczba opowiadających się za rzecznikiem praw obywatelskich w ciągu ostatnich dwóch miesięcy zmniejszyła się o połowę.

Swój stan posiadania utrzymują Waldemar Pawlak, Jan Pietrzak i Janusz Korwin-Mikke oraz - uzyskujący w deklaracjach tylko symboliczne poparcie - Marek Markiewicz, Leszek Moczulski, Andrzej Lepper i Lech Kaczyński. W przypadku pozostałych kandydatów stopień deklarowanego poparcia nadal jest równy zeru.

Preferencje wyborcze szacowane według wskaźnika CBOS

Wyniki zamieszczone w tabeli 1 służą przede wszystkim do analizy trendów i zmian poparcia dla polityków kandydujących w wyborach. Natomiast w celu określenia poziomu rzeczywistego poparcia lepiej odwołać się do danych szacunkowych, uwzględniających przewidywaną frekwencję wyborczą i deklarowaną pewność głosowania.

Według naszych wyliczeń, poparcie dla kandydatów w dniu przeprowadzania badania kształtowało się następująco:

Tabela 2. Poparcie wyborcze wazone na podstawie frekwencji i siły preferencji

	w procentach
Aleksander Kwaśniewski	33
Lech Wałęsa	27
Jacek Kuroń	9
Tadeusz Zieliński	6
Jan Olszewski	6
Hanna Gronkiewicz-Waltz	5
Waldemar Pawlak	5
Jan Pietrzak	3
Janusz Korwin-Mikke	2
Andrzej Lepper	2
Leszek Moczulski	1
Lech Kaczyński	1
Marek Markiewicz	0
Leszek Bubel	0
Tadeusz Koźluk	0
Bogdan Pawłowski	0
Kazimierz Piotrowicz	0

W porównaniu z poparciem deklarowanym bezpośrednio przez respondentów analiza szacowanego poparcia zmienia nieco obraz pierwszej piątki faworytów. Gdyby wybory odbyły się w minioną niedzielę, poparcie dla Kwaśniewskiego osiągnęłoby 33% i wygrałby on z Lechem Wałęsą sześcioma punktami procentowymi. Nieco lepsze rezultaty uzyskaliby też Jacek Kuroń, Tadeusz Zieliński i Jan Olszewski. Warto zauważyć, że Kuronia dzieli stosunkowo najmniejszy dystans od obecnych liderów rankingu.

A N E K S

PODZIAŁ NA REGIONY W BADANIACH CBOS

1. Region północny:

09 woj. elbląskie
10 woj. gdańskie
17 woj. koszalińskie
26 woj. olsztyńskie
39 woj. słupskie
41 woj. szczecińskie

2. Region zachodni:

11 woj. gorzowskie
12 woj. jeleniogórskie
20 woj. legnickie
45 woj. wałbrzyskie
47 woj. wrocławskie
49 woj. zielonogórskie

3. Region środkowozachodni:

05 woj. bydgoskie
13 woj. kaliskie
16 woj. konińskie
21 woj. leszczyńskie
29 woj. pilskie
32 woj. poznańskie
44 woj. toruńskie
46 woj. wrocławskie

4. Region środkowy:

01 woj. warszawskie
07 woj. ciechanowskie
24 woj. łódzkie
30 woj. piotrkowskie
31 woj. płockie
34 woj. radomskie
37 woj. sieradzkie
38 woj. skierniewickie

5. Region wschodni:

02 woj. białkopodlaskie
03 woj. białostockie
06 woj. chełmskie
22 woj. lubelskie
23 woj. łomżyńskie
28 woj. ostrołęckie
36 woj. siedleckie
40 woj. suwalskie
48 woj. zamojskie

6. Region południowo-wschodni:

15 woj. kieleckie
18 woj. krakowskie
19 woj. krośnieńskie
25 woj. nowosądeckie
33 woj. przemyskie
35 woj. rzeszowskie
42 woj. tarnobrzeskie
43 woj. tarnowskie

7. Region południowo-zachodni:

04 woj. bielskie
08 woj. częstochowskie
14 woj. katowickie
27 woj. opolskie

Tabela 1. Gdy pytamy ludzi o to, czy zamierzają wziąć udział w wyborach prezydenckich, sporo odpowiada, że nie pójdzie. A czy Pan(i) pójdzie czy też, jak wiele innych osób, nie weźmie udziału w wyborach? 1 - Na pewno weźmę udział w wyborach; 2 - Jeszcze nie wiem, waham się; 3 - Raczej nie weźmę udziału w wyborach (%)

	1	2	3	Liczba osób
Ogółem	80	10	10	1311
Płeć				
Mężczyźni	82	9	9	620
Kobiety	79	10	11	691
Wiek				
do 24 lat	72	15	13	178
25-34	75	13	12	235
35-44	85	9	6	284
45-54	88	6	6	221
55-64	84	6	10	187
65 lat i więcej	76	10	14	206
Miejsce zamieszkania				
Wieś	77	11	12	484
Miasto do 20 tys.	82	11	8	171
od 21 do 100 tys.	82	9	9	262
101-500 tys.	84	8	8	265
501 tys. i więcej mieszk.	79	12	9	129
Region				
Północny	77	12	11	184
Zachodni	77	11	12	131
Środkowozachodni	83	11	6	199
Środkowy	76	9	15	221
Wschodni	80	11	9	142
Południowo-wschodni	83	8	9	214
Południowo-zachodni	85	8	7	221
Wykształcenie				
Podstawowe	72	12	16	462
Zasadnicze zawodowe	81	10	8	339
Średnie	85	9	6	402
Wyższe	95	3	3	109
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	95	1	4	73
Prac.umysł.niż.szczębla	84	10	7	112
Pracownicy fiz.-umysł.	83	13	3	64
Robotnicy wykwalifikowani	84	11	5	160
Robotnicy niewykwalifik.	63	19	18	70
Rolnicy	82	8	10	84
Prywatni przedsiębiorcy	88	5	7	59
Bierni zawodowo				
Renciści	79	11	10	194
Emeryci	80	7	13	242
Uczniowie i studenci	82	11	7	44
Bezrobotni	72	12	16	114
Gospodynie domowe i inni	76	12	12	94
Pracujący poza rolnictwem				
Sfera budżetowa	89	8	4	111
Sektor państwowy	85	9	5	161
Sektor prywatny	79	12	9	236
Spółdzielczość	85	0	15	31
Dochody na jedną osobę				
Poniżej 125 zł	68	13	18	221
125 - 199	78	12	10	191
200 - 274	81	11	8	326
275 - 324	82	9	9	174
325 i powyżej	89	5	5	331
Ocena własnych war. mater.				
Złe	72	13	15	458
Średnie	84	8	8	566
Dobre	87	8	5	287
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	81	3	16	75
Raz w tygodniu	85	8	7	722
Kilka razy w roku	74	15	11	392
W ogóle nie uczestniczy	74	7	19	120
Poglądy polityczne				
Lewica	86	6	8	227
Centrum	77	15	9	385
Prawica	92	5	3	426
Trudno powiedzieć	63	13	23	272

Tabela 2. Na kogo najchętniej oddał(a)by Pan(i) głos w wyborach prezydenckich? 1 - Hanna Gronkiewicz-Waltz; 2 - Lech Kaczyński; 3 - Janusz Korwin-Mikke; 4 - Tadeusz Koźluk; 5 - Jacek Kuron; 6 - Aleksander Kwaśniewski; 7 - Andrzej Lepper; 8 - Marek Markiewicz; 9 - Leszek Moczulski; 10 - Jan Olszewski

(%)

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Ogółem	5	1	2	0	8	27	1	1	1	5
Płeć										
Mężczyźni	3	1	2	0	8	26	2	1	2	7
Kobiety	6	0	1	0	9	29	1	0	0	3
Wiek										
do 24 lat	3	0	2	0	11	30	2	0	2	5
25-34	10	1	2	0	9	25	1	1	2	5
35-44	5	1	3	0	7	27	1	0	2	5
45-54	4	0	1	0	6	32	2	1	0	6
55-64	3	0	0	0	15	29	1	0	0	2
65 lat i więcej	3	1	0	0	5	21	2	1	1	6
Miejsce zamieszkania										
Wieś	4	1	1	0	6	23	2	0	1	4
Miasto do 20 tys.	5	1	2	0	11	30	0	0	0	5
od 21 do 100 tys.	5	1	3	0	9	31	3	1	2	9
101-500 tys.	7	0	2	0	11	29	0	1	1	3
501 tys. i więcej miesz.	3	1	0	0	8	28	0	1	2	5
Region										
Północny	9	0	4	0	6	30	1	0	1	2
Zachodni	4	0	2	0	16	25	0	0	3	4
Środkowo-zachodni	6	1	1	0	6	33	3	0	0	3
Środkowy	2	2	2	0	15	20	2	1	2	5
Wschodni	3	0	0	0	4	33	1	3	0	6
Południowo-wschodni	6	1	1	0	7	19	1	0	2	10
Południowo-zachodni	4	0	1	0	7	32	2	0	1	5
Wykształcenie										
Podstawowe	5	0	1	0	8	20	2	0	1	4
Zasadnicze zawodowe	3	1	2	0	6	28	2	0	3	5
Średnie	5	1	2	0	8	35	1	0	1	7
Wyższe	7	1	4	0	17	23	0	3	0	4
Grupa społ.-zaw. pracujący										
Kadra kier., inteligencja	8	1	3	0	19	21	0	4	0	6
Prac. umysł. niż. szczebla	10	0	0	0	4	40	0	0	1	8
Pracownicy fiz.- umysł.	4	0	3	0	4	32	2	0	3	3
Robotnicy wykwalifikowani	6	1	2	0	8	31	2	0	6	6
Robotnicy niewykwalifik.	1	0	0	0	10	41	0	0	0	1
Rolnicy	3	1	0	0	3	29	6	0	0	3
Prywatni przedsiębiorcy	4	2	12	0	6	26	2	0	0	9
Bierni zawodowo										
Renciści	5	0	0	0	8	26	1	1	0	6
Emeryci	2	1	0	0	10	24	1	0	1	4
Uczniowie i studenci	7	0	4	0	7	23	0	0	0	0
Bezrobotni	3	2	2	0	10	21	3	0	0	7
Gospodynie domowe i inni	6	0	0	0	9	21	0	0	0	5
Pracujący poza rolnictwem										
Sfera budżetowa	8	0	0	0	10	35	0	2	0	4
Sektor państwowy	5	1	3	0	7	29	2	1	5	10
Sektor prywatny	6	0	5	0	8	29	1	1	2	4
Spółdzielczość	9	0	0	0	13	41	0	0	5	0
Dochody na jedną osobę										
Poniżej 125 zł	7	1	0	0	5	24	2	0	3	3
125 - 199	4	0	2	0	10	23	1	1	1	4
200 - 274	4	0	2	0	8	29	0	0	1	7
275 - 324	6	1	1	0	9	26	2	1	1	3
325 i powyżej	4	1	2	0	10	33	1	0	1	7
Ocena własnych war. mater.										
Złe	4	1	1	0	10	25	2	1	2	5
Średnie	5	0	2	0	7	26	1	1	1	4
Dobre	5	1	2	0	10	32	2	0	1	7
Udział w prakt. religijnych										
Kilka razy w tygodniu	11	0	0	0	3	4	0	1	0	8
Raz w tygodniu	5	1	1	0	8	24	2	0	1	6
Kilka razy w roku	3	0	2	0	8	36	1	1	2	4
W ogóle nie uczestniczy	3	0	2	0	17	41	0	2	1	2
Poglądy polityczne										
Lewica	1	1	2	0	4	70	3	0	1	1
Centrum	4	0	2	0	13	32	1	0	1	4
Prawica	7	1	2	0	8	6	1	1	2	9
Trudno powiedzieć	5	0	0	0	7	19	1	0	1	2

